

Sotirios, Mitropolitul Pisidiei

**PAVEL,
APOSTOLUL
NEAMURILOR**

Traducere din limba greacă:

Ilie Stănuș

EDITURA EGVMENITA

2019

Cuprins

Prolog	5
Introducere: Legătura mea personală cu apostolul Pavel	9
La Nicopole, în Epir	10
În Atena	11
În Corint	14
În Tesalonic	15
În orașul macedonean Filipi	16
1. Anii de tinerețe ai apostolului Pavel în iudaism	17
a. Educația grecească a lui Pavel	18
b. Formarea iudaică a lui Pavel	20
c. Prigonitor al Bisericii lui Hristos	22
2. Marea convertire a lui Pavel	29
3. Anii de maturitate	35
4. Pustia să înflorească precum crinii	41
5. Din Arabia și iarăși în Damasc	47
La Ierusalim, Maica Bisericilor	49
6. Pavel, apostol al neamurilor	53
7. Deschiderea spre neamuri: Prima călătorie misionară	59

a. Misiune în Cipru	61
b. În Antiohia Pisidiei din Asia Mică	64
c. În Iconiu și în Listra	69
d. În Derbe	74
e. Grijă pentru Biserici	75
 8. La Sinodul Apostolic de la Ierusalim	79
 9. A doua călătorie misionară	85
a. „Treci în Macedonia și ajută-ne” – La Filipi, în Macedonia	88
b. În Tesalonic, capitala Macedoniei	92
c. De la Bereea la Atena	95
d. Se întemeiază Biserica din Corint	100
 10. A treia călătorie misionară	107
Grijă pentru toate Bisericile	112
 11. Pavel înlănțuit	117
 12. Între două întemnițări	123
 13. Următor al lui Hristos	129
 14. Dragostea lui Pavel	135

creștinismul și Cuvântul lui Dumnezeu, și ajungând la sfârșitul său martiric, îi îndemn pe tineri, fără vreun pic de ezitare, să i se aseme, având aceeași Dragoste și același entuziasm cu care el L-a propovăduit pe Hristos, și să-i studieze opera.

În această viață suntem cu toții călători.

Introducere: Legătura mea personală cu apostolul Pavel

Dacă îți cere cineva să urci pe Himalaya ca să explorezi și să descrii culmile munților de acolo, și îți dai seama că nu te țin picioarele, e și firesc să nu îndrăznești să te înhami la o asemenea muncă titanică.

Întocmai, eziți și mai mult să-ți asumi responsabilitatea de a-l prezenta pe cel care a ajuns la înălțimea cetei apostolilor și s-a înălțat, pe când încă trăia pe pământ, *până la al treilea cer* (2 Corinteni 12, 2). Este vorba despre Pavel, *rob al lui Iisus Hristos, apostol chemat* (Romani 1, 1). Mulți teologi, exagerând probabil, l-au caracterizat ca „Primul după Cel Unul” (după Hristos), pe când, în esență, prima după Cel Unul este Maica Domnului. Biserica l-a numit pe Pavel corifeu și îl prăznuiește împreună cu corifeul celor doisprezece apostoli, cu Petru.

De-a lungul slujirii mele în Coreea, faimosul ziar *Pyonghwa*, de largă circulație, mi-a propus să public, printre altele, și un șir de articole, pentru ca acest „apostol al neamurilor, Pavel” să devină cunoscut publicului larg. În ciuda ezitărilor mele inițiale și datorită dragostei și admirației față de această sfântă și mare personalitate, dar și dorinței mele ca Pavel, apostolul neamurilor, să devină cât mai cunoscut,

am acceptat invitația de a aborda, pe cât este cu putință și într-un mod simplu, anumite taine din viața și din activitatea lui Pavel, apostolul corifeu.

Mărturisesc că nu mi-aș fi asumat o astfel de responsabilitate, dacă întreaga mea viață, din anii copilăriei și până acum, nu ar fi avut o legătură așa de strânsă cu acest apostol, corifeu al călătoriilor creștine la neamuri.

La Nicopole, în Epir

M-am născut într-un oraș contemporan, care se află la o distanță de 40 de kilometri de antica Nicopole, din regiunea Epir. Acest oraș Nicopole, așa cum transpare din *Epistola către Tit* (3, 12-19), a fost vizitat de apostolul Pavel în toamna anului 66 d.Hr., și probabil că a și rămas aici pe durata iernii. Acest oraș a fost construit de împăratul Romei, Augustus, în amintirea victoriei de la Actium împotriva lui Marc Antoniu, în anul 31 î.Hr. De aceea i-a dat orașului numele de „Nico-pole”, care înseamnă orașul victoriei.

Nicopole era cel mai de vază oraș și colonie romană din Epir (regiune din nord-vestul Greciei, care astăzi se învecinează cu Albania). Pe când eram elevi, profesorii noștri ne duceau în excursie în antica Nicopole și ne prezentau monumentele orașului. Se mai păstrează ruinele zidului (castrul), imensul teatru, stadionul în formă de corabie, odeonul în care am urmărit o tragedie antică grecească de Eschil. Se mai văd rămășițe din apeductul care aducea

apa în oraș de la izvoarele care se aflau la o depărtare de 45 de kilometri. Orașul meu natal, Arta, încă mai este alimentat de la aceste izvoare. Imaginația mea de copil se înflăcăra atunci când mă gândeam că apostolul Pavel, în lunile în care a iernat în Nicopole, a băut apă din aceleași izvoare din care bem și noi astăzi!

Ne impresionau, în mod special, imensele biserici paleocreștine. Una dintre acestea are dimensiuni de 75 metri lungime și 48 metri lățime. Pe pardoseală se mai păstrează încă mozaicuri minunate. Astfel de biserici, în stil de bazilică, au fost descoperite în număr de opt în timpul săpăturilor arheologice. Mergând de la una la alta, ne gândeam că pe aceste căi a umblat și înflăcăratul apostol, pentru a arunca sămânța dătătoare de viață a Evangheliei. Iar această sămânță a dat rod bogat, după cum s-a văzut. Cum s-ar putea explica oare faptul că încă din primele secole creștine existau atâtea biserici mărețe în acest oraș?!

În Atena

Dar și orașul în care am mers mai târziu să studiez Teologia auzise predica apostolului Pavel. Atena! În *Faptele Apostolilor* (17, 16-31) se păstrează un rezumat mai extins din predica apostolului Pavel de pe Areopagul din Atena, într-un loc public al discuțiilor și convorbirilor filosofice.

Areopagul și-a primit numele de la zeul mitologic Ares, fiul lui Zeus, care avea un templu

și o statuie la baza acelei stânci uriașe și abrupte. „Pag” înseamnă stâncă abruptă și se află în exteriorul Acropolei din Atena, având o altitudine de 115 metri. Acolo, încă din anii antichității, era organizat înaltul tribunal al orașului Atena, care a ajuns mai târziu Sfat, având și autoritatea de a da legi, dar și de a urmări punerea în aplicare a acestora. În vremea apostolului Pavel, pe Areopag, Sfatul poporului reprezenta înalta societate a ateniienilor.

În acest loc, astăzi există o placă pe care stă scris textul complet al discursului apostolului Pavel în limba greacă, în forma ei alexandrină a epocii respective.

Cu adâncă emoție religioasă și pentru prima dată am urcat noi, tinerii studenți de la Teologie, pe treptele care duc spre vârful stâncii Areopag, de unde Marele Apostol L-a făcut cunoscut și L-a propovăduit pe adevăratul Dumnezeu, pe Care ateniienii nu-L știau.

În acei ani de misiune creștină nu există o faptă mai curajoasă decât predica apostolului Pavel în Atena, pe acropola înțelepciunii, în centrul idolatriei, unde încă mai continua pe atunci să fie înconjurată de artă și de literatură. Cine s-ar fi putut gândi atunci că tocmai această nouă religie, pe care Pavel o aducea ateniienilor, va deveni cu trecerea secolelor forța și noua suflare prin care grecii, împreună cu întregul lor neam, își vor păstra cultura, filologia, arta și transmiterea limbii prin negura veacurilor!

De aceea, în fiecare an pe stânca sacră, din recunoștință națională, în după-amiaza zilei de 29 iunie,

este sărbătorită cu cinste pomenirea apostolului Pavel și este citită predica sa din *Faptele Apostolilor*. Se cuvine ca fiecare dintre noi, într-o asemenea zi, să se afle acolo, pentru a simți fiorii emoției pricinuite de acele clipe.

Lângă acest loc sacru se află Acropola Atenei cu vestitul și trainicul Partenon. Sus, pe stânca Areopagului, fiecare Arhiepiscop al Atenei, însoțit de un sobor de zeci de arhierei și nenumărați preoți, săvârșește o slujbă specială. Iar miile de credincioși urmăresc de jos cu evlavie și ascultă predica pe care a rostit-o atunci apostolul Pavel cu aceleași cuvinte și din același loc! Iar în continuare cântă cu toții imnul triumfător al apostolului Pavel ca propovăduitor al întregii lumi:

„Pe tine propovăduitor și luminător prea mare, al ateniienilor învățător, strălucirea lumii, cu înțelepciune te laudăm. Cinstim luptele și chinurile pentru Hristos, și cinstim martiriul tău. Sfinte apostole Pavel, roagă-te lui Hristos Dumnezeu să se mântuiască sufletele noastre”.

O frumoasă și minunată coincidență! Căminul la care am locuit în anii mei de studenție în Atena purta numele „Apostolul Pavel”. Sfânta icoană a apostolului, situată într-un loc central din interiorul căminului, și-a făcut simțită prezența sa nu numai în viața noastră de zi cu zi, dar ne-a și inspirat în deciziile noastre în vederea unui parcurs și a unei slujiri pe viață în țarina și via Domnului.

În Corint

După absolvirea mea la Universitatea din Atena am mers să-mi îndeplinesc stagiul militar, unde altundeva decât în Corint, unde apostolul Pavel a făcut cel mai mare popas din călătoriile sale misionare în Grecia. Acolo, aproape de Corintul antic, unde a mers și a activat apostolul Pavel, se afla tabăra de instrucție militară. În aceste locuri ne făceam exercițiile militare și traseele, și ne reaminteam noi, credincioșii de astăzi, greutățile și traseele de atunci ale apostolului. În a doua călătorie misionară, apostolul Pavel a rămas timp de mai bine de un an în acest oraș și a întemeiat vestita Biserică din Corint. Mai târziu (56-57 d.Hr.) a scris cele două *Epistole către Corinteni*, de mare interes și importanță, care se află în Noul Testament.

Când am vizitat pentru prima dată ruinele anticului Corint, m-am oprit într-o reculegere de amintiri sfinte, în fața scaunului de judecată al guvernatorului roman din provincie, care purta gradul de proconsul și se numea Galion. Acest loc de judecată din marmură se păstrează până astăzi. Chiar în locul acesta iudeii fanatici din Corint l-au adus pe apostolul Pavel, ca să fie pedepsit de guvernatorul roman.

Am deschis Noul Testament și am citit din *Faptele Apostolilor* versetele care descriu această întâmplare (18, 12-16). Mă gândeam cu câtă ușurare apostolul cel prigonit de evrei o fi auzit decizia de eliberare a proconsulului roman! *Dacă ar fi vorba de vreo nedreptate sau vreo faptă rea, o, iudeilor, v-aș ascu-*

ta cum se cuvine; dar dacă sunt la voi întrebări asupra cuvântului și a numelor și despre legea voastră, vedeți-vă voi înșivă de ele. Judecător peste acestea eu nu vreau să fiu (Faptele Apostolilor 18, 14-15). Apostolul Pavel a fost astfel lăsat în pace să-și continue activitatea misionară. Mai încolo, pe drumul spre piața antică, se afla casa și atelierul „făcătorilor de corturi”, Acvila și Priscila, primii credincioși și ucenici ai apostolului Pavel. După cum se știe, în perioada în care a locuit în Corint, apostolul Pavel lucra în atelierul lor ca „făcător de corturi”, pentru a-și plăti cheltuielile sale și pe-ale colaboratorilor săi. În același timp, vorbea despre Hristos celor din breasla sa și tuturor celor care veneau la atelierul lui Acvila.

Încet-încet, corintenii care credeau în Hristos se înmulțeau din ce în ce mai mult. Chiar și mai-marele sinagogii, Crispus, s-a botezat împreună cu toată familia sa. În felul acesta fusese fondată Biserica din Corint. În orașul de azi, Corint, biserica măreață, care poartă numele apostolului Pavel, exprimă cinstea, evlavia și recunoștința corintenilor față de apostolul Pavel, care le-a încreștinat orașul și care este considerat întemeietorul Bisericii din Corint.

În Tesalonic

După instruirea mea militară de bază din Corint, orașul în care mi-am îndeplinit mai apoi serviciul militar, pentru o perioadă mai lungă de timp, auzise de asemenea mesajul Evangheliei de pe buzele apostolului Pavel: Tesalonicul. Este al doilea

mare oraș din Grecia, după Atena. A fost construit în 315-316 î.Hr. de către regele grec Cassandrus în cinstea soției sale, care se numea Thessaloniki, sora lui Alexandru cel Mare. Tesalonicul, situat în nordul Greciei, în Macedonia, a fost vizitat de apostolul Pavel în anul 50/51 și, în afară de câțiva iudei, mulți care fuseseră mai înainte idolatri au crezut în Hristos. Biserica creștină a Tesalonicului s-a dezvoltat și a ajuns una dintre cele mai mari Biserici din lume. Sunt cunoscute în Noul Testament *Epistolele 1 și 2 către Tesaloniceni* ale apostolului Pavel. În Tesalonic se păstrează și funcționează multe biserici care au fost construite în primele veacuri creștine. Aici, în acest oraș antic, a fost construită și o biserică în cinstea apostolului Pavel. Cartierul, dar și demosul care s-a dezvoltat în zona respectivă, se numește „Demosul Apostolului Pavel”. Acest lucru demonstrează cât de mult Tesalonicul îl cinstește pe apostol.

În orașul macedonean Filipi

Pentru mine nu a putut fi întâmplător nici faptul că sediul diviziei de armată, în care am slujit mai târziu ca preot militar, a fost în apropiere de Filipi, în Macedonia. Orașul a fost fondat în anul 356 î.Hr. de către Filip al II-lea, tatăl lui Alexandru cel Mare, și de aceea i-a preluat numele. Acesta a fost primul oraș european în care a fost propovăduită Evanghelia lui Hristos de către apostolul Pavel.

1. Anii de tinerețe ai apostolului Pavel în iudaism

Și spoream în iudaism... fiind eu râvnitor al predaniilor mele părintești (Galateni 1, 14)

În anul 2008, când am fost ales Mitropolit al Pisidiei și Exarh de Sidi și Attalia, după cum se știe, a fost sărbătorită de toate Bisericele creștine a două mii aniversare de la nașterea apostolului Pavel. Printre alte manifestări, Patriarhia Ecumenică a organizat și un congres științific internațional despre apostolul Pavel. Acest congres a început la Constantinopol și a continuat în orașele în care a activat apostolul Pavel, precum Efes, Perga, Attalia. După terminarea congresului din Attalia, împreună cu grupul meu de colaboratori din Coreea și din alte locuri am pornit de pe litoralul Attaliei, pe unde a trecut apostolul Pavel în prima sa călătorie misionară, și am realizat un pelerinaj plecând pe urmele apostolului corifeu.

Să pornim, deci, împreună și să mergem să vizităm în chip imaginar locul natal al apostolului Pavel, Tarsul Ciliciei. După călătoria cu vaporul pe apele Mediteranei de est, am debarcat în portul din Mersina. După 20 de kilometri distanță de mare, ne apropiem de Tars. În fața noastră se află orașul, iar deasupra se înalță muntele Tauros, foarte înalt, cu